

Militární aspekty evropské obranné identity

Soustředím se na militární aspekty vyplývající pro Českou republiku ze závěrů **Evropské rady**, na zasedání v Kolíně nad Rýnem (červen 1999) a ze závěrů **helsinského zasedání** (prosinec 1999). Výchozím bodem je proto rozhodnutí o „Společné zahraniční a bezpečnostní politice“ (CFSP) a „Evropské bezpečnostní a obranné identitě“ (ESDI).

Jejich cílem je odhodlání vyvinout autonomní schopnosti k přijímání rozhodnutí a v případech, kde NATO jako celek angažováno nebude, zahájit a provést pod vedením EU vojenskou operaci v reakci na mezinárodní krizi.

Tento proces se vystříhá zbytečné duplikace a neznamená vytvoření evropské armády. Nejde tedy o vybudování jednotné armády, ale společné struktury, která umožní v okamžiku potřeby sestavit potřebné síly. Přitom NATO zůstává základem pro kolektivní obranu. Tomu odpovídá i hierarchie pořadí pro vedení případných operací:

- NATO ONLY (pouze 19 členů NATO)
- NATO MINUS (bez účasti některých zemí – např. USA)
- EU/WEU WITH NATO ASSETS (EU/ZEU s využíváním sil a prostředků)
- EU WITHOUT NATO ASSETS (EU/NATO bez využívání prostředků NATO).

K tomu, aby bylo možné závěry Helsinek uvést do praxe, **byly přijaty a uskutečnily se následující činnosti:**

- v rámci Rady EU budou vytvořeny nové politicko-vojenské struktury, které vlastně umožní zajistit pro dané operace nezbytné politické řízení a strategické velení,
- budou vyvinuty mechanismy pro plnou komunikaci a spolupráci a transparentnost mezi EU a NATO, přičemž bude brán zřetel na potřeby všech členských zemí EU,
- budou definovány vhodné mechanismy, které při respektování autonomie rozhodování unie, umožní nečlenům EU, ale členům NATO (non-EU EUROPEAN ALLIES– NEEA) a dalším zemím, které o to projeví zájem, přispívat do vojenského krizového řízení.

Byly stanoveny „headline goals“, spočívající v těchto záměrech:

- **Do konce roku 2003** na základě dobrovolné spolupráce, budou členské země schopny rychle rozmístit a poté v operaci udržet síly do výše sboru (až 15 brigád nebo 50 000 – 60 000 osob) schopné zasáhnout v plném rozsahu petersbergských úkolů, jak byly vytyčeny v amsterodamské smlouvě, včetně těch nejnáročnějších;
- Síly by měly být **vojensky soběstačné** s nezbytnými velícími, řídicími a zpravodajskými schopnostmi, logistikou, dalšími službami bojové podpory a dále přiměřenou leteckou a námořní podporou. Členské země by měly být schopné plného rozmístění jednotek takového rozsahu do dějiště operace do 60 dnů, přičemž menší jednotky rychlé reakce musí být k dispozici a schopné rozmístění v kratších intervalech;

- Jednotky musí být **schopny udržet svoji přítomnost v operaci minimálně jeden rok**. To si v důsledku rotace vyžádá dodatečné rezervní rozmístitelné jednotky s nižším stupněm pohotovosti (2 - 3 násobek počátečních sil).

Při dosahování těchto cílů budou dodržovány následující principy:

- Země budou využívat existujících procedur obranného plánování NATO, resp. PARP v rámci PfP;
- Bude zaveden **hodnotící proces**, který bude podávat přehled o výsledcích jednotlivých zemí a který by tak měl přispět k postupnému dosažení základního cíle,
- V části **neunijních** zemí jsou na stejnou úroveň postaveny NEEA a kandidáti členství EU.

V zásadě jde o naplňování ESDI ve třech zásadách:

- **Neztrácení transatlantického partnerství** - zachování pevné transatlantické vazby je zásadní, stejně tak jako aktivní role USA při udržování bezpečnosti v Evropě. Procesy probíhající v EU musí být maximálně průhledné, zabráňující izolacionistickým tendencím na obou stranách (USA, ale současně i francouzské představy).
- **Nediskriminace** – při rozvoji ESDI je důležité, aby byla zajištěna maximální účast pro nečleny EU - členy NATO (NEEA) v politických a bezpečnostních strukturách na základě mechanismů existujících v rámci ZEU. Optimální řešení je pro ČR získat plnou účast v celém procesu příprav a realizace operací pod vedení EU, minimem pak zapojení do přípravy, plánování a provedení operace pod vedení EU v rámci konzultačního mechanismu na politické úrovni v případě, že ČR se rozhodne těchto operací se účastnit.
- **Nezdvojování** – posilování evropských schopností v oblasti krizového řízení by nemělo vést ke zdvojování aliančního obranného plánování v rámci EU. Síly a prostředky současně vyčleněné pro NATO i EU by měly být primárně k dispozici Alianci.

**Několik slov k novým vojensko-politickým orgánům,
které vzniknou jako výsledek integrace ZEU do EU**

Budou ustanoveny následující politické a vojenské orgány:

- **Stálý politický a bezpečnostní výbor** (*SPSC – Standing Political and Security Committee*) složený z národních představitelů na vyšší velvyslanecké úrovni, který se bude zabývat aspekty společné zahraniční a bezpečnostní politiky, včetně společné evropské zahraniční a bezpečnostní politiky. V případě vojenské operace krizového řízení, bude vykonávat politické řízení (*Political Control*) a strategické velení (*Strategic Direction*) operace. Bude dávat směrnice (*Forward Guidance*) vojenskému výboru;
- **Vojenský výbor** (*Military Committee*) skládající se z náčelníků obrany (*Chiefs of Defence*), kteří budou reprezentováni vojenskými delegáty. Bude poskytovat vojenské poradenství, předkládat doporučení a řídit vojenský štáb. Předseda

ZEU na základě rozhodnutí z roku 1998 provedla inventarizaci (audit) prostředků a schopností ZEU, kterého se účastnila i ČR. Audit v ČR prokázal, že síly jednotlivých avizovaných sil jsou pro krizové řízení dostatečné, ale že zejména pozemní síly neodpovídají novým podmínkám. Nedostatečná je zejména strategická mobilita, nedostatky jsou v systémech velení a řízení, radioelektronickém boji, ve zpravodajství a v logistice.

ČR a EU/ZEU z vojenského hlediska a perspektiv

ČR má zájem na posílení druhého pilíře EU přitom aniž by došlo k snížení a rozmělnění schopností NATO. Úkoly kolektivní obrany budou i nadále prioritně řešeny v rámci NATO. Úloha EU je především v **krizovém řízení**, ve vedení humanitárních a mírových operací. Očekáváme v tomto smyslu konkrétní úkoly pro EU a NATO a propojení tak ESDI se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU.

Považujeme za množné, aby byla zajištěna maximální účast pro členy NATO / nečleny EU v politických a bezpečnostních strukturách na základně mechanismu existujícího v rámci ZEU, zejména plné participace na rozhodovacím procesu za předpokladu účasti ČR v operaci.

Česká republika jako přidružený člen má tato práva:

- účastnit se zasedání Rady na úrovni velvyslanců,
- vystupovat v diskuzi bez možnosti blokovat rozhodnutí přijímaná konsensem členů EU,
- účastnit se jednání v pracovních orgánech Rady ZEU – (pracovní skupina rady, politicko-vojenská skupina),
- účastnit se petersberských operací ZEU, včetně výcviku a plánování,
- nominovat důstojníky do vojenských orgánů ZEU (vojenský štáb ZEU),
- připojit se k telekomunikačnímu systému států ZEU (WEUCOM, WEUNET),
- podílet se na aktivitách satelitního systému ZEU (TOREJON-SPAIN),
- žádat o vstup do dalších organizací a skupin operujících v rámci ZEU (WEAG, EUROCOM, EUROCONGTERM).

V současné době se **ČR aktivně podílí** na pracích:

- vojenského výboru ZEU (GŠ AČR) a výboru vojenských delegátů,
- řídicí skupiny pro dlouhodobé plánování (EUROLONGTERM),
- spolupracuje v podskupinách pro letecké plánování a pozemní plánování,
- spolupracuje při plánování společných aktivit (cvičení NATO/ZEU CMX/CRISEX 2000).

ČR bude v letošním roce přijata do **západoevropské skupiny pro vyzbrojování** (WEAG).

Vojenského výboru se bude účastnit zasedání Rady EU, budou-li přijímána rozhodnutí s dopadem na obranu;

- **Vojenský štáb** (*Military Staff*) bude v rámci struktur Rady poskytovat vojenskou expertizu a podporu společné evropské bezpečnostní a obranné politice, včetně vedení vojenských operací krizového řízení, bude monitorovat a hodnotit situaci, zabezpečí strategické plánování pro petersbergské úkoly včetně identifikace evropských národních a mnohonárodních sil.

Jako prozatímní opatření budou v rámci Rady k březnu 2000 ustanoveny následující orgány:

- **Stálý prozatímní politický a bezpečnostní výbor** na velvyslanecké úrovni zabývající se budoucím fungováním SZBP v každodenním kontaktu s Vysokým představitelem pro SZBP;
- **Prozatímní orgán vojenských zástupců náčelníků obrany** členských států, který bude poskytovat vojenské poradenství;
- Dojde k **posílení sekretariátu Rady** o vojenské experty z členských zemí EU k tomu, aby se vytvořilo budoucí jádro vojenského štábu.

Konzultace a spolupráce s partnery

Unie provádí nezbytný dialog, konzultaci a spolupráci s NATO a jeho neunionistickými členy a dalšími zeměmi, které jsou aspirantskými zeměmi členství EU a s dalšími potenciálními partnery v operacích krizového řízení pod vedením EU, při plném respektování autonomie rozhodování EU.

K tomu budou vytvořeny vhodné struktury pro dialog, po rozhodnutí Rady a zahájení operace, budou státy NEEA, pokud si to budou přát v případě operace s využitím prostředků a schopností NATO, budou se účastnit.

Pro každodenní vedení operace vedené EU bude zřízen *ad-hoc* výbor přispěvatelů (*Committee of Contributors*) ze všech zemí EU (i pokud se operace nezúčastní) a z ostatních zemí podílejících se na operaci EU.

Současný stav vojenské připravenosti EU/ZEU

ZEU k plnění svých úkolů krizově mnohonárodních sil (EUROCORPS, EUROAIRFOR, EUROMARFOR) a spojeneckých sil NATO (CJTF) využívá **národní síly odpovědné ZEU** (FAWEU – Forces Answerable to WEU).

ČR předurčuje síly odpovědné ZEU od roku 1995, vzhledem k charakteru petersbergských úkolů jsou do národních sil odpovědných ZEU z AČR vyčleněny:

- rota chemické ochrany (ze sil okamžité reakce),
- zesílený mechanizovaný prapor (ze sil okamžité reakce),
- polní nemocnice AČR (z hlavních obranných sil),
- záchranné středisko (CO).

Obecné úkoly vyplývající pro Ministerstvo obrany ČR k EU/ZEU

- politicko-vojenské aspekty budování evropské obrany zohledňující členství ČR v NATO a účasti na posílení evropské dimenze obrany,
- dlouhodobé plánování krizového managementu v rámci národních sil odpovědných ZEU,
- příprava velitelů, štábů, vojsk a civilních orgánů na praktické krizové řízení (CRISEX 2000),
- příprava osob pro práci v orgánech EU/ZEU, včetně jazykové (francouzština),
- finanční a ekonomické zabezpečení vyplývající z přidruženého členství, členství v orgánech a organizacích a ve výhledu po roce 2003 z členství v EU,
- zabezpečení utajení v souladu s bezpečnostními dohodami,
- komunikační propojení WEUCOM a WEUNET na taktické úrovni (EUROCOM) a využití satelitního střediska (*Satellite Centre*),
- harmonizace v oblasti logistiky v rámci západoevropské logistické skupiny a práce v ní,
- aktivní činnost v rámci západoevropské skupiny pro vyzbrojování,
- účast na seminářích a sympóziích pořádaných institutem pro bezpečnostní skupiny.

Závěr

Společná evropská zahraniční a bezpečnostní politika představuje pro ČR řadu nových příležitostí, ale i povinností, významných jak v politické, tak i ve vojenské oblasti.

Nyní jde o to, aby česká politická scéna jasně definovala postoj ČR v SZBP a konkrétní úkoly z ní vyplývající pro jednotlivé oblasti našeho veřejného života a orgány státní správy (civilní a vojenské). Věřím, že i tento článek objasněním podstaty problémů k tomu napomůže.